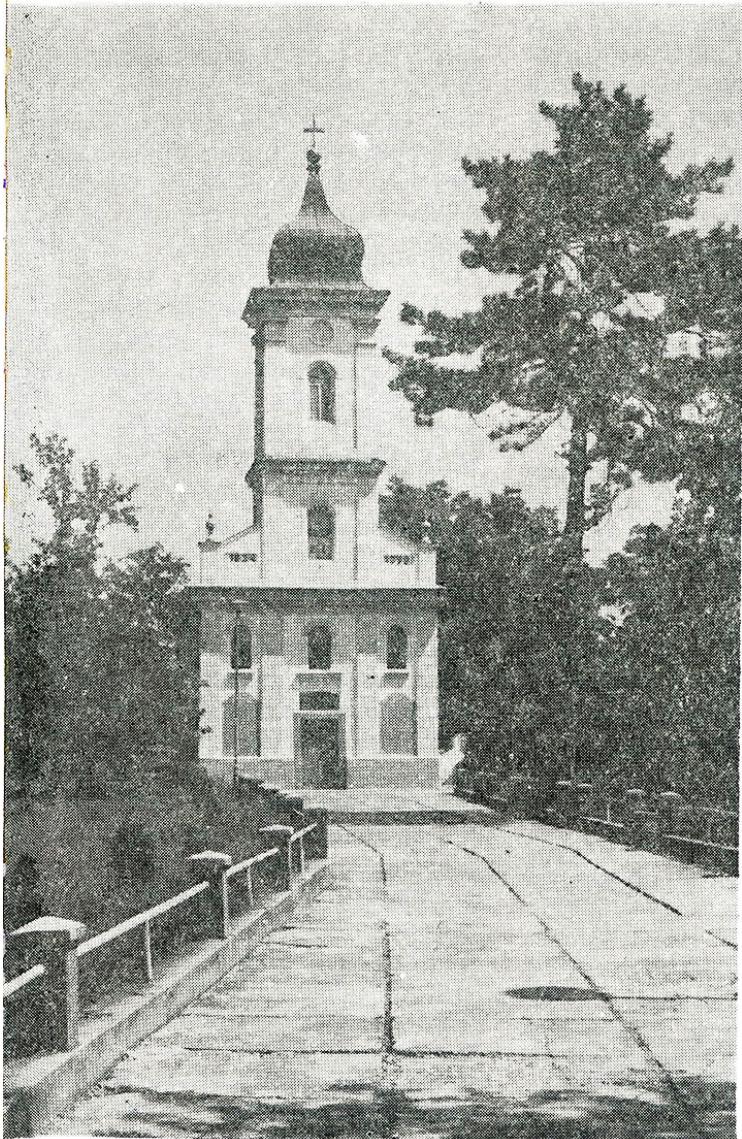

Рече им Исус: Мени је дана свака власт, на небу и на земљи. Зато идите, и све народе научите мојим ученицима, крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа, учећи их да држе све што сам вам наложио; и

**ВО, јА САМ С ВАМА
У СВЕ ДАНЕ
ДО СВРШЕТКА СВЕТА!**

Крај Еванђеља Исуса Христа по Матеју

ЛИК СПАСИТЕЉА — студија за живопис Исаикијевске саборне цркве (у данашњем Лењинграду), рад из 1845—46. г. истакнутог руског сликара тога времена, ректора Академије уметности у Петрограду, Василија Кузмича Шебујева.

**То је пут, идите њим,
ако бисте и хтели да скренете...**

(Из старозаветне Књиге пророка Исаије, 30 : 21.)

ВАРВАРИН: црква Богородичиног успења (уснућа тј. њеног упокојења) подигнута 1823. а звоник додрађен 1854.

(Описирније у рубрици „Наши храмови”, у овоме броју.)

На Голготи због мене

Ти си, Спаситељу мој, дошао у свет јер си се, због мене, родио од Ђеве Марии, Ти, који си рођен љубави и вечно сти од Оца без матере, а у времену од Матере без оца. Због мене си повијен у пелене, Ти који се облачиши светлошћу као халјином; због мене си положен у витлејемске јасле коме је престо Небо а поднође Земља; због мене си осећао глађ и жеђ Ти који све храниш, напајаш и одржаваш. Ношен си, због мене, у наручју. Ти који седиш изнад херувима и серафима, Цар небески.

Ти си, Боже мој, због мене налог узео обличје слуге, који си Господ славе. Изједначио си се са мном, због мене, Творче мој, јер „Реч поста тело“ (Јн 1 : 14). Био си сиромах, због мене, а даваоц си свих добара. Дародавче!

Због мене си ишао из града и из места у место, Ти који си на сваком месту и све испуњаваш, не одвајајући се од Очинских недара, Свудаприсутни! Ниси имао, због мене, где да главу приклониш, Ти који обитаваш у неприступној светлости.

Мале православне Американке за време причешћа

Ти си, Човекољупче мој, открио оно што је једино на потребу мени и свему човечанству: Богочовек Христос и све што собом доноси: божанска истина, правда, љубав, доброта, светост, бесмртност, верност и сва остале божанске савршенства. Јер Ти си рекао једном за свагда: „Не брините се дакле говорећи: шта ћемо јести, или, шта ћемо пиги, или чиме ћемо се оденути? Јер све ово незнабоши ишту, а зна и Отац ваш небески да вама треба све ово. Него иштите најпре царства Божијега, и правде његове, и оно ће вам се све додати“ (Мт. 6 : 31—33).

Ти си, Искупитељу мој, због мене не плакао а Утешитељ си свих; обраћао си се људима као слуга а Господар си свих. Са грешницима си се дружио, а једино си Ти свег и пра ведан. Узео си, мене ради, обличје слуге и на земљи живео, по њој ходио, мучећи се, Ти који си Цар славе!

Ти си, Љубитељу мој, својима дошао и твоји Те не примише, већ се одрекоше, говорећи: нећемо да овај царује над нама! А Ти си, Царе Неба и Земље, дошао једино због мене, као слуга да послужиш слугама, Господару!

Господе, шта је човек да га се сећаш и син човечји да га походиш? Човек је земља и пепео и наруши тель Твога закона; онај који непре

стано вређа Творца и Господа свога. А Ти си се, Творче мој, сажалио и дошао у свет да потражиш оно што је изгубљено: мене, заблуделу овку, Пастиру мој!

Због мене су Те проценили и предали, Тебе, кроз кога свака твар добива праву вредност, непроцењиви Господе! Везали су Те, због мене, Господе, који си неприсутан херувима и серафимима. Судили су Ти, због мене, Судијо живих и мртвих! Исмејавали су и пљували на Твоје свето лице, на које не смеју да гледају ни анђели небески. Тукли и на смрт крсну Те осудили, због мене, а једино Ти дајеш живот свакој твари, Животодавче!

Својима си дошао и твоји Те не познаше и не примише већ озбацише; онда и доцније.

Сви пророци, које си слАО, говорили су души мојој да се очисти и спреми за долазак Сина Божанског.

Господе, отвори умне очи и слух души мојој, да не задрема и не оглуши се о савете посланика Твојих. Зато, душо моја, не убијај пророке — веснике своје. У гробовима њиховим не леже они већ убице њихове; не убијај јер никога убити не можеш до себе.

Чувай у себи, душо моја, савете пророка својих, јер нема правога живота док не дође од Духа Светога.

Смиљуј се на мене, Боже, и про свети ми да Те познам, да бих Ти славу и хвалу принео; јер ни то не могу без Тебе. Тебе без Тебе не могу упознати нити волети.

Прићи ми ближе и још ближе, Сине Божји! Спусти се дубоко у срце моје, пре него што иједан осећај или жеља, или страст овога свега може сићи у њега. И научи срце мое да не трчи и лудује за шареним обманама људи и ствари овога света.

Настани се на дну срца моя као домаћин у дому своме, Љубави моя, неизрецива. Оживи мене умрлога, Животе мој!

Данас, на Велики петак, Теби приносим жртву хвале:

„Клањам се, човекољубиви Јосподе, Твоме тајанственом силаску са неба и силом Светога Духа оваплоћењу у девојачкој утроби, рођењу Твоме и полагању Твоме у јасле ради нашега спасења.

Клањам се и славим телесно Твоје обрезање, смиreno крштење од слуге Твога, славим пресветло Преображење на Тавору, славим славан поход Твој са победом у Јерусалим на драговљну смрт...

Клањам се коленопреклоној молитви Твојој у врту Гетсиманије, где си се у молитви знојио крвавим зно-

јем да Те мимоиђе чаша страдања.
Молим се Теби, Господу мојему, на-
учи ме свагда усрдно да се молим
и чашом спасења напој ме, да Ти
захваљујем и славим Те вавек.

Клањам се Твојој Тајној вчери,
Сине Божји, на којој си сам себе
верним дао за храну, да причеш-
ћујући се Телом и Крвљу Твојом
имам Тебе — вечни животе.

Величам Твоје дубоко смирење
које се показало у умијавању ногу уче-
ника и молим Тебе, Господа мoga, сми-
ри моју надувену гордост и научи
ме смиrenoј мудrosti.

Клањам се Твојој невиној смрт-
ној пресуди, Сидијо мој, мучном но-
шењу тешкога крста, растезању Пре-
чистога Тела на Крсту, прикивању
на крст и распињању Твоме на Гол-
готи, између два разбојника. Молим
Те, Господе мој, не осуди ме по де-
лима мојим, дај да Крст свој лени-
во не носим. Прикуј страховом Тво-
јим тело моје, распни ме свету са
страстима и похотама и дај ми да
срце моје, кроза све дане муга же-
вота, не зна ни за шта друго осим
Тебе — Исуса распетога.

Клањам се Пречистој и Пресветој
Глави Твојој, која је због мене не-
захвалнога оштром трњем избодена
и молим Тебе, Господе мој, ишчупај
зле, прљаве, блудне, хулне и славо-
љубиве мисли из моје главе.

Клањам се пресветом Лицу Твоме,
које на Тавору као сунце сијаше а
на Голготи од пљувања и шамара бр-

ше потамнело и молим Те, Господе
мој, просвети лицем Твојим и слугу
Твога.

Клањам се пречистом, пресветом
животворном Телу Твоме, које је
ради опроштаја греха мојих разлом-
љено у виду хлеба.

Клањам се пречистој и животвор-
ној Крви Твојој, која је ради опро-
штаја греха мојих проливена у ви-
ду вина.

КЛАЊАМ СЕ СТРАДАЊУ ТВОМЕ, ХРИСТЕ!

Клањам се целом Твоме светом
телу, које је због мене окорелога и
незахвалнога израњавањено од ноју
до главе, и молим Те, Господе мој,
исцели ме од рана на целој души мо-
јој које су ми греси нанели.

Клањам се скидању са Крста Тво-
га пресног тела и полагању у гроб
и молим Те, Господе мој, да живим
у свету као мртвав и сахрањен за све
што је у свету Теби неугодно.

СЛАВА СТРАДАЊУ ТВОМЕ, ГОСПОДЕ!

Клањам се, славим и величам Твој
силазак у ад, отварање ада, униште-
ње смрти, вакрсење Твоје по тро-
дневном бављењу у гробу и аду и
молим Те, Господе мој, душу моју
обузету љубављу Твојом, вакрсни,
јер је умрла и од пакла је избави”.
(молебан Г. И. Христу)

СЛАВА, ГОСПОДЕ, КРСТУ ТВОМЕ И ВАСКРСЕЊУ!

Драгослав М. Степковић

В А ХРИСТОС К Р С Е

После Великог петка, када је на небу било одсутно сунце, а на земљи разум, Христови ученици беху сломљено и уплашено стадо. Испуни се на њима пророштво: „Ударићу пастира, па ће се разбити овце од стада” (Мат 26 : 31). Све њихове наде да ће Христос избавити Израиља (Лука 24 : 21) биле су узалудне. У страху да своје животе не изложе опасности, затворили су сами себе иза закључаних врата „због страха од Јудеја” (Јован 20 : 19). Нигде нису ишли и њихова реч о Исусу „који је био пророк силен на делу и у речи пред Богом и свим народом” (Лука 24. 19) није се више чула.

Међутим, жене мироносице, које су пратиле Исуса од Галилеје до Јерусалима, слушале његове беседе, служиле му, виделе га распетог и сахрањеног у гробу Јосифа из Ариматеје, имале су много више смелости, коју је Спаситељ и наградио. Првог вакрсног јутра, док је још био мрак” (Јован 20 : 1) пођоше онце на гроб да мирисима помажу Онога који је „једини мирис људског бића и људске историје”. У тој ноћи, „светијије од дана”, осетише оне јединствену радост коју овај свет нити даје нити је може одузети. Бели небески весник — анђeo са празног Христовог гроба им рече: „Тражите Исуса распетога. Нема га овде. Јер вакрсе као што рече” (Матеј 28 : 6). Спаситељ је вакрсао из гроба „изишавши из њега као из свечане дворнице, да спасе свет” од његових највећих непријатеља: сатане, греха и смрти. Небески весник се јавио као први сведок Христовог вакрсења, пре него што су земаљски свеџаци — мироносице и апостоли — видели празан гроб и вакрслог Господа. Вакрсење је акт Божији и прва вест о вакрсењу требало је да дође до Бога преко његовог весника који говори женама: „Ви се не бојте” (Мат. 28 : 5). Затим се Спаситељ у вакрском телу јавио Марији Магдалини и дао јој поруку за апостоле (Јован 20 : 11—18).

Да није било овог изванредног дођања који је апостоле не само узбудио, већ их и из основа изменио, што су чак и чланови синедриона (највише судске установе у Јудеји), приликом суђења апостолима, приметили (Дела апост. 4:13) не би данас било хришћанства. Међутим, „светлост светли у тами, и тама је не прихвата” (Јован 1:5) записао је свети Јован Богослов, не као неку своју философију, већ као историјски догађај чији је он био лични сведок.

Свети апостол Јован био је сведок када су тамне силе клеветале, ружиле, мучиле и распеле Господа Исуса. Својим очима је гледао када су запечатили гробну плочу Христовога гроба и поставили стражу. Али, он је био сведок како вакрсли Господ светли као сунце. Зато је с пуним правом и могао рећи: „Што смо видели својим очима, што посматрасмо и што руке наше опишаше, о речи живота, — и живот се јави, и видели смо га” (І Јн 1:1). Сведоци су били и остали апостоли, којима се више пута јавио вакрсли Господ, и оно што су доживели и видели, то су свету и саопштили.

Вакрсење Христово, а затим слизак Светога Духа, начинио је ученике апостолима: људе послате у свет са знањем, мудрошћу, храброшћу и снагом да врше Христово дело. Њихове прве проповеди скоро искључиво говоре о вакрсењу. Приликом попуњења броја дванаесторице апостола, из кога беше испао Јуда, од кандидата се тражи да буде заједно са осталим апостолима, сведок Христовог вакрсења.

После свога вакрсења, Спаситељ се јављао својим ученицима у једном сјајном облику, изненаџа, често

пута кроз затворена врата. Благосиљао их је и надањивао, али и укоревао што нису поверили да ће он вакрснути. У исто време, Спаситељ је обедовао са њима и допустио им да га дотакну и да виде да је он „сам главом... јер дух нема меса и костију као што видите да ја имам” (Лука 23:39).

Апостоли више пута нису препознали Господа, Спаситељ је од њих био препознат када је изговарао њихова имена, када им је заповедао и разговарао са њима, када је благосиљао хлеб и, преломивши га, дао им да једу. Тиме је испунио своје обећање рекавши им пре својих спасоносних страдања: „Нећу вас оставити сиротне, доћи ћу к вама. Још мало и свет ме неће више видети, а ви ћете ме видети и живећете зато што ја живим” (Јован 14:18-19).

Вакрсли Господ се јављао само својим пријатељима, а не јеврејским првосвештеницима, фарисејима, књижевнимцима, садукејима и Понтију Пилату. Изузетак је само Савле који је „пустошио Цркву” (Дела апост. 8:3) са којим вакрсли Господ поистовећује себе када га ословљава на путу за Дамаск: „Савле, Савле, зашто ме гониш” (Дела апост. 9:4). Ка да је постао „изабрано оруђе” вакрслог Господа апостол Павле је јасно изјавио схвативши значај вакрсења: „Ако Христос није вакрснут, тада је празна наша проповед, празна је и вера ваша” (І Кор. 15:14). Да се Спаситељ јавио само својим пријатељима и апостолима, приметио је већ свети апостол Петар рекавши: „Њега је вакрсао Бог у трећи дан и омогућио му да се покаже, не свему народу, него сведоцима које је Бог унапред изабрао” (Дела апостолска 10:40).

Својим вакрсењем Спаситељ је испунио старозаветно пророћтво у вези са општим вакрсењем и као такав, Он је наше поуздање у будуће свих оних који верују у Њега и живе у Њему.

Наш народ је дубоко схватио значај Христовог вакрсења. Схватио га је као доказ нашег сопственог вакрсења после смрти. Отуда толико задужбина, толики напори за душу, толика одрицања, заупокојене литургије, парастоси, помени и молитве за умрле сроднике, толике милостије за оне који одоше пре нас да нас сачекају са оне стране капије смрти. Тако су схватили значај вакрсења Христова и остали народи света. Уместо десет разбеглих ученика, данас имамо васељенску Цркву од милијарде хришћана!

Христови противници још у првој генерацији говорили су међу собом: „Шта да се ради? Зар не видите да му се ништа не може? Гле, свет оде за њим”. То се шантало за време Христовог боравка на земљи, а ми можемо данас радосно и гласно објаснити: Заиста му се не може ништа: гле, уистину СВЕТ ИДЕ ЗА НИМ!

Човек може победити човека, али не и сатану. А Он је победио сатану. Човек може победити дивљу природу, али не и смрт. А Он је победио смрт. Човек може уништити човека, али га не може и вакрснути. А Он је прво вакрсавао мртве, а потом и себе. На крају овога света, вакрснуће за живот и све оне који су у овоме свету веровали у њега.

Празнујући и ове године Христово вакрсење, сећајмо се и нашег будућег вакрсења. Помолимо се у спасоносној ноћи Христовог вакрсења и пожелимо да и наше лично вакрсење буде тако радосно као што је и лични вакрс Господа наше Исуса Христа.

Имајмо увек у виду да Празник над празничима, Славље над слављима — Вакрс означава победу жи вота над смрћу, победу правде над неправдом, победу истине над лажју и победу Бога над сатаном.

ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Повратак
светогајинском
Жivotу довео је
до оживљавања
парохијског
живота Цркве
широм земље.

(Уз чланак
„Православље
у САД”)

Христово вакрсење и вера у бесмртност

Наш црквени календар пун је разних празника: Господњих, Богородичних и светитељских. По своме значају прво место на листи свих тих празника заузима Ускрс — највећи хришћански празник у години.

Ускрс се празнује као дан кад је Спаситељ, Господ наш Исус Христос, вакрснуо из мртвих, три дана после свог распећа. Христово вакрсење означава Христову победу над смрћу и истовремено служи као јамство нашег будућег вакрсења. Свето писмо нам каже: „Бог је толико заволео свет да је и сина свог једнородног дао да сваки, који верује у њега, не погине већ да има живот вечни“ (Јован3:16). Христово вакрсење нам казује да наше крађе одредиште није смрт и хладна гробница већ вечни живот у Божјем царству. Оно нам сведочи и подсећа нас да Христос живи и да ћемо и ми живети (ср. Римљ. 8:11).

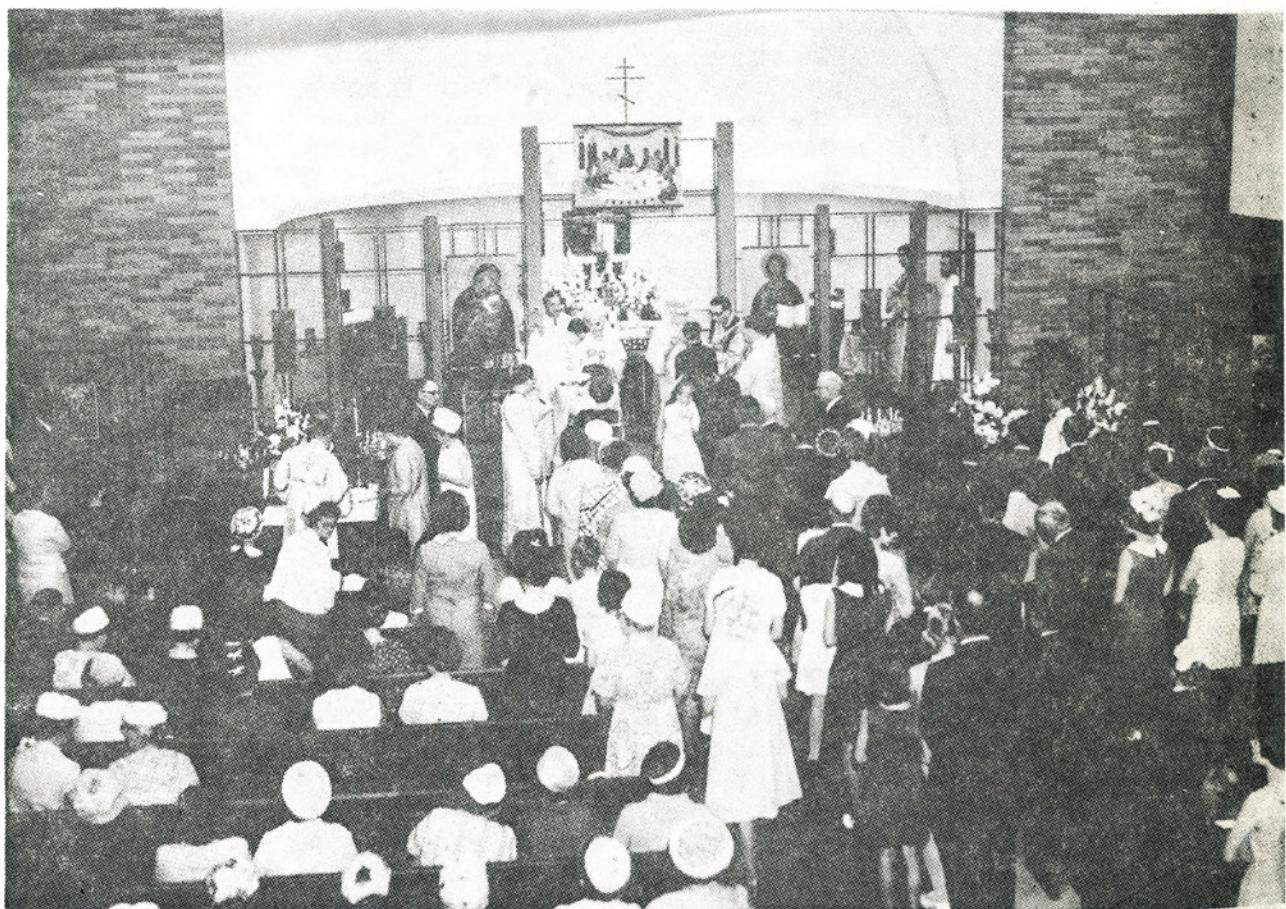
Вера у загробни живот и бесмртност човечије душе представља средишну тему свих религија у свету. (Каже се да религија, која не обећава својим верницима бесмртност, не заслужује да се зове религијом.). Вера у бесмртност једноставно се намеће свима нама као загонетка коју треба одговарати.

Шта је то што нас наводи да овој теми посвећујемо толико пажње? Живимо у свету сталних промена. Поједине нације избијају на површину, расту, јачају и достижу врхунац свог успона и моћи, па онда почињу да се осипају и слабе и једног дана ишчезну са лица земље. Људски нараштаји долазе на свет, исписују своју историју, а затим се повлаче са животне позорнице и уступају место млађим нараштајима. Све твари које видимо око себе, укључујући ту и земљу и све остале планете, из дана у дан бивају све старије и полако и сигурно примичу се своме крају. Астрономи нам тврде да је чак и сунце, које нас греје, преживело више од половине свога века и да ће и оно, једнога дана, престати да греје. Посматрајући ову пролазност у свету, човеку се неминовно намеће питање: да ли има ичега у овој височини што је непролазно и вечно, што не умире већ вечно живи? Одговор на ово питање није у стању да нам пружи ниједан научни лабораторијум, нити компјутер, већ једино наша религија.

Хришћанство кроз Христа и Његово вакрсење објашњава вечни живот јасније него и једна друга религија у свету.

Вера у бесмртност душе игра велику улогу, како у нашем личном животу, тако и у животу свих организованих људских заједница. Та вера је јача од свих закона, који владају у овоме свету и она је та, која омогућује живот и опстанак цивилизованог света. Ако би се та вера ишчупала из људских душа, онда све наше религије, сви наши велелепни храмови и богомольје, сви наши закони и све наше школе и универзитети не би могли да спрече овај свет да не постане обична дивља цунгла, у којој је „право јачег“ први и једини закон који се поштује.

Велики руски писац и мислилац, Достојевски, каже: „Ако нема загробнога живота и бесмртности, онда је човеку све дозвољено!“ Овај закључак је потпуно на своме месту. Ако је мртва природа наша бог — као што нам то неки кажу — она нам не обећава и не гарантује ништа после наше физичке смрти, па онда човек има потпуно право да живи по инстинкту, а то значи: да украде, отме, превари и обије, и на тај начин осигура средства за свој опстанак. Ако нема живота после смрти, онда зашто себе мучимо бригом какав ћемо углед уживавати у људском друштву, да ли ће нас звати поштеним људима или лоповима,

„Вакрс означава победу живота над смрћу, победу правде над неправдом, победу истине над лажју и победу Бога над сатаном.“

Архијерејска литургија у једном од нових храмова православне Америке

Епископ Сава и архиепископ Јаков, председник Сталне конференције пра-вославијог епископата Америке, пред грчком црквом Светога крста у Пит-сбургу (Па) 1975, у време када је наш Владика био епископ у Источној Америци и Канади.

„Служиоци олтара, својим пропове-ма, помажу верним да боље схвате апостолске поруке и сведочења. Ту-мачење новозаветне поруке, објав-љење у Апостолу и Еванђељу, није мање важан део Литургије. Велика је одговорност свештеника ако ола-ко извршава или занемарује ову сво-ју обавезу“.

херојима или кукавицама: Ако је смрт завршни чин у драми људско-га живота, онда нам није потребно ничије пријатељство ни помоћ; није нам чак потребан ни Бог, ни црква, ни религија, јер је сваки од нас у стању да умре без ичије помоћи.

Ако нема загробнога живота, онда зашто човек треба да се брине како ће умрети и каква ће његова сахра-на изгледати; колико ће народа до-ћи да га испрати до вечне куће; шта ће локалне новине о њему ре-ћи; ко ће му одржати посмртни го-вор и набројати његова добра дела и врлине; ко ће му споменик поди-ћи и шта ће на њему исписати? Ако кажемо да не верујемо у бесмртност душе, онда чиме можемо објаснити све те многобројне церемоније уз које сахрањујемо своје мртве? Нису ли сви ти свечани обичаји, које ми са толико ревности извршујемо на сахранама, најбољи доказ да се ми још како интересујемо како ћемо бити испраћени са овога света, а још више се интересујемо како ћемо бити дочекани на ономе свету? У Америци постоји једна изрека која гласи: „Нема човека, који може доћи на сахрану, проћи покрај мрт-

вачкога ковчега, погледати умрлога који у њему лежи, и рећи да њега нимало не интересује да ли загробни живот постоји или не“. Мисао о смрти и загробном животу дубоко је усађена у душу сваког људског бића. Ми ту мисао можемо привре-мено одагнати од себе, али ће нам она опет назад доћи и, до нашег по-следњег даха, никада нас неће оста-вiti на миру.

Наведимо још један пример, који такође показује колико је јака на-ша вера у загробни живот и бесмрт-ност. С времена на време прочита-мо у новинама да је неки окорели криминалци извршио неки језив злочин и да је полиција годинама трагала за њим, али није успела да га про-нађе и ухапси. И одједанпут, после 20 или 30 година, на оште запре-пашћење, тај злочинац добровољно долази у полицију и саопштава да је он тај, који је очинио онај грозни злочин. Шта је то што је овога човека навело да тако нешто ура-ди? Он је могао комотно проживе-ти остатак свога живота и своју тај-ну однети са собом у гроб, али он то није хтео. Зашто? Једино логично објашњење оваквог случаја било бы

да је овога човека у полицијском ста-ничу довела његова савест и његова вера у бесмртност. Ако овај одговор не усвојимо као умесан и логичан, ми једноставно остајемо без одго-ра. Каже се да је глас савести глас Божији у човеку. Савест је нешто што нас чини различitim од свих осталих живих створења у свету! Једино је човек у стању да се каје за нешто што је учинио, и једини је човек у стању да у себи осећи гри-жу савести“. Глас савести и вера у бесмртност довели су добровољно на хиљаде разних злочинаца пред суд, да признају своје злочине и да тра-же да казну за своја недела издрже овде, на земљи, радије него да че-кају да им се суди на небу и да сво-ју казну тамо издржавају.

Човек може себе звати атеистом. То му нико не брани. Он може из-јавити да не верује, нити у Бога ни-ти у загробни живот, али он у томе свом неверовању никада никаквог за-довољства неће моћи да нађе, нити ће пак са тим својим неверовањем бити у стању да реши било који свој проблем. Сви атеисти, који су се одрекли свог атеизма и постали верујући људи, изјавили су да они никада и нису били сигурни и пот-пуно убеђени у свој атеизам, у своје неверовање. Постати истински атеист значи веровати и помирити се с тим да наш живот у овом све-ту нема никаквог ни циља, ни смы-сла, а са једном таквом философијом живота ни један мисаони човек не може бити сретан ни задовољан.

Христово ваксрење је највећи до-гађај у историји људскога рода. То је темељ свих наших веровања и убеђења. То је догађај који објаш-њава циљ и смисао нашега живота. То је догађај који је уздигао хриш-ћанство на степен праве и истините религије, а Ускрс на степен највеће-га хришћанског празника.

Прота Радишић Пурић

КАЛЕНИЋ — 2.

Будите и ви истрајни

У АПОСТОЛСКОЈ НАУЦИ,
У ЗАЈЕДНИЦИ
У ЛОМЉЕЊУ ХЛЕБА
И У МОЛИТВАМА!

Неки крштени хришћани, који би се најљутили да им неко негира при падност Цркви, веома ретко залазе у храм на заједничко богослужење са осталом децом Божјом. После да је сам Господ Христос у својој Беседи да гори рекао, да „када се молиш, уђи у своју собу, затвори врата своја и помоли се Оцу свом у тајности; и Отац твој који гледа у тајности испуниће ти”. Заиста тако стоји у Матејевом еванђељу (6 : 6). Свакако, Спаситеља су најбоље разумели изабрани људи који су с њиме били — како се вели у Делима апостолским (1 : 22) — „почевши од Јованова крштења па до дана када би узнет од нас”. Они нису разумели Спаситеља тако као да је он молитве и јавна општа богослужења заменио са тајним и приватним. Напротив, Његова је заповест била да се обраћамо небеском Оцу са „Оче наш” — а не „Оче мој”. Исто тако је рекао и ово: „Где су двојица или тројица сабрани у моје име, онде сам ја међу њима” (Мат. 18 : 20).

Како су се радо и ревносно први хришћани, прве парохије у свету, у светом граду Јерусалиму, сакупљали на молитвене састанке, можемо се уверити из сведочења светог апостола Луке у Делима апостолским (2 : 46 — 47):

„Свакодневно су били стапно и једнодушно у храму, ломили су хлеб по кућама, примали су храну с радишћу и проста срца, хвалећи Бога и уживајући љубав свога народа”.

Шта су чинили на тим богослужбеним састанцима? То нам Свети еванђелист описује у истој глави Дела апостолских, стих 42: „Били су истрајни у

1. АПОСТОЛСКОЈ НАУЦИ
2. И ЗАЈЕДНИЦИ,
3. У ЛОМЉЕЊУ ХЛЕБА И
4. У МОЛИТВАМА”.

Ето, то су и данас иста четири разлога зашто се Црква Жива сабира у своје храмове, парохијске и гробљанске, или која друга молитвена

места, ако нема цркве-храма, јер ниједно од тога што је горе наврено не може нико да чини сам за себе. У оној првој парохији, у Јерусалиму, била је у заметку будућа Црква Христова, коју је Он стекао својом пресветом крвљу, одабрао и окупирале ради продолжења његовог искупитељског дела у свету. То је била тада једна и јединствена парохија, у нечemu слична садашњим нашим парохијама, а у много чему битно друкчија. Она није имала свога пароха, али је имала на челу дванаесторију апостола. Тада још није било написано ниједно Еванђеље, па није имало откуда да се чита оно што ми данас у храмовима читамо и слушамо. Али су зато они имали очевице свега онога што ће доцније бити забележено у Еванђељима и сачувано ради будућих поколења све до данашњег нашег. Није било тада ни неког црквеног одбора у оној парохији, бар за извесно време. После, када се указала потреба за раздавање хране и других потреба удовицама и сиромашнијим члановима, онда се на црквеном телу појавио нови орган — баконат. Тело је расло, од првих 120 душа пре Свете Педесетнице број се увећао на преко три хиљаде нових хришћана,” а у народа који је поверио било је једно срце и једна душа” (Дела апост. 4 : 32).

Данас је Црква Христова раширила своје гране широко по свој земаљској лопти. Свети Кипријан, епископ града Картаге у Африци († 258) у свом делу „О јединству цркве” дивно описује овај велики расг Цркве, која је почела свој живот скоро пре

два миленијума у Јерусалиму, овим речима:

„Црква обасјава светлошћу Господњом шири своје зраке по целој земаљској лопти, али је иста светлост свуда где год дошире, а јединство тела (Цркве) остаје непрекинуто. Њеним бујним потоцима она се шири све даље и даље, али је извор један, једна глава, једна мајка, богата повећањем њене плодности. Њена утроба нас роди, њеним се млеком хранимо, њеним се дахом оживљамо”.

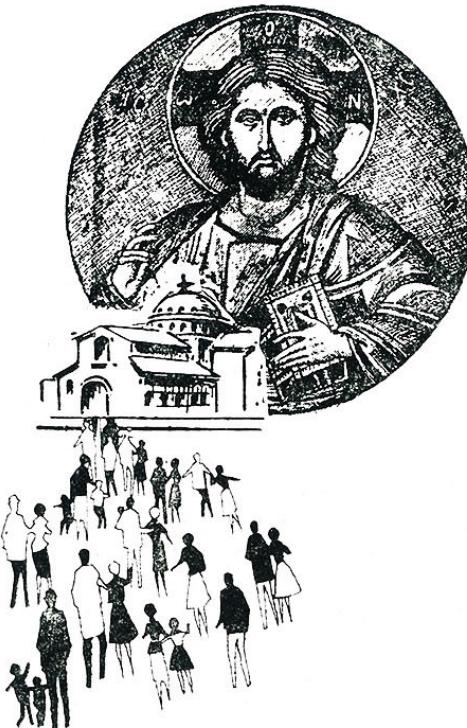
Отуда, мада нас дели дуги низ века од апостолских и светоотачких раних дана Цркве, она је суштински иста и мора имати исте битне карактеристике, по којима се може распознати. Није тешко, упоређујући битне елементе нашег јавног богослужења данас са раним богослужењем апостолског времена, да се установи непрекинут развој и основна истоветност између нашега и ондашњега богослужења.

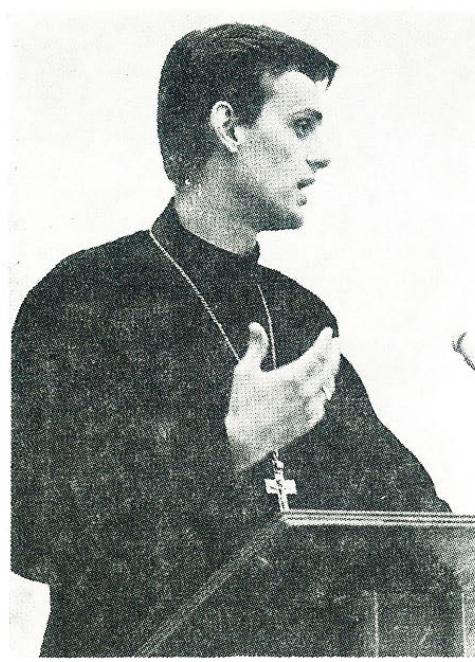
АПОСТОЛСКА НАУКА

На Светој литургији ми у два маха слушамо апостолску науку како је записана у њиховим еванђељима и писмима, као и у Делима апостолским. Та два читања обично зовемо „АПОСТОЛ” и „ЕВАНЂЕЉЕ”. Први пак хришћани су слушали пунове усмене поуке о животу, делима, речима Христовим. Ми исто то сазнајемо, дакле из њихових списка, који чине Свето писмо Новога завета. Служиоци олтара, епископи и свештеници, затим помажу у својим проповедима народу да боље схвати апостолске поруке и сведочења. Тако да свештеничка поука треба да представља исто тако битни део Свете литургије, као и само читање из Светога писма. За олако вршење или занемаривање обе дужности велика је одговорност на свештенству! Но исто тако површино слушање и олако схватавање од стране верника представља за њих одговорност пред Богом и својим млађима.

ЗАЈЕДНИЦА ВЕРНИХ У ЦРКВИ

Има једна хришћанска секта па Западу која своје „цркве” зове „Кућа где се састају пријатељи” (френдс митинг хаус). Ако они који се састају у храму нису један другом пријатељи, не треба ни да се састају, нити им доликује да се називају хришћанима! Господ Исус Христос је јасно истакао да је међусобна љубав знак распознавања хришћана. На Тајној вечери, у својој опроштајној беседи Спаситељ поручује својим ученицима (а преко њих и свима сво-

Отац Павле Лазор предавач на Духовној академији светога Владимира у Крествуду, Њујорк — проповеда за време Великога поста.

јим следбеницима у тадањем као и данашњем веку):

„Дајем вам нову заповест, да љубите један другога — као што сам ја вас љубио, да и ви љубите један другога. По том ће сви познати да сте моји ученици — ако будете има ли љубави међу собом“ (Јован 13 : 34 — 35).

Мера хришћанске љубави је, да-
ке, његова љубав према нама. Та
божанска љубав је јавно испољена
на крсту када наш Спаситељ умре
од људске руке за те исте грешне
људе; он умре за нас када смо му
били непријатељи. „Бог показује своју љубав према нама тиме што је
Христос умро за нас кад смо још
били грешници“ — вели свети апо-
стол Павле (Римљ. 5 : 8). Такву оп-
шту, објективну, свеопраштајућу љубав
он заповеда и нама. Црква је
школа такве христолике љубави. Отуда је братско заједничење један оц
битних пракси хришћанских бого-
службених јединица — парохија.

„ЛОМЉЕЊЕ ХЛЕБА“ — СВЕТО ПРИЧЕШЋЕ

Човеку палом у грех није довољан
ни савет, ни заповести, већ ПОМОБ.
Болеснику не помаже читање меди-
цинских књига већ ЛЕК. У томе је
битна разлика између Господа Исуса
Христа и разних философа и ос-
нивача разних светских религија. Му-
хамед, Буда, Конфуције и др, могу
бити неке врсте учитељи, просвети-
тељи и саветници, у границама људ-
ског, али не и спаситељи. Само је
један, вајстину, Спаситељ. На на-

чин недоступан људском разумева-
њу, он је себе начинио небеским хле-
бом, „нас ради и ради нашега спа-
сења“. У шестој глави Јовановог
еванђеља налазимо, поред осталих
божанских изјава Господњик и ову
јасно изречену: „Ја сам хлеб живо-
та... Ово је хлеб који силази са не-
ба, да се од њега једе и не умре. Ја
сам живи хлеб који је сишао са не-
ба. Ако ко једе од овога хлеба, жи-
вее довека; и хлеб, који ју ја да-
ти, јесте тело моје — ЗА ЖИВОТ
СВЕТА“ (48—50). Отуда је Света ли-
тургија врхунац хришћанског живо-
та и богослужења, а притешће је
врхунац Свете литургије.

Када се треба причешћивати? Ка-
да год си спреман — постом и мо-
литвом! Што чешће то боље, јер
је „Ломљење хлеба“ небеског залог
вечног живота, извор душевног и
телесног здравља, лек болестима и
наше сједињење са Извором нашега
живота.

У раној Цркви хришћани су се
причешћивали сваке литургије и то
сви, осим ако су понекад пропусти-
ли ради усрдније припреме или због
неке сметње. Угледајмо се на њих,
јер смо се у овоме удаљили од њих
— на жалост!

„ИСТРАЈНИ У МОЛИТВАМА“

Четврти елеменат заједничког оку-
пљања првих хришћана беху **зајед-
ничке молитве**. Народ који се воли
радо се састаје. Народ Божији ко-
ји се воли и који има заједничку љубав
и заједничку веру у истог Спа-
ситеља, природно, тежи да се сас-
таје и да заједнички говори са сво-
јим заједничким Оцем и Искупите-
љем. Све химне, све молитве и сва
славословља наших богослужења, без
малога изузетка написани су у мно-
жини: Ми Ти се молимо... Ми Те
прослављамо... Ми Ти благодари-
мо... Ми Ти славословимо... Ми Те
величамо итд. — све у мноштини.
Отуда сам свештеник не може да
служи Литургију. Сама реч ЛИТУР-
ГИЈА указује на чин јавног карак-
тера, намењен многима. Молитва
окупљених верних једне парохије,
или једног манастира, је моћина пред
Господом. Један пример из живота
рâне Цркве показује да су и сами
свети апостоли били у потреби мо-
литава сакупљених верних. Када је
свети апостол Петар био затворен и
требало да буде бачен улици на лин-
човање, као што је био дан-два ра-
није свети апостол Јаков, читамо:
„А Црква се истрајно молила Богу
за њега“ (Дела апост. 12 : 5) тј. она
прва парохија у Јерусалиму. И Гос-

под чу и на чудесан начин Петру
спадоше вериге с ногу и изађе из
тамнице и јави се браћи. Чак знамо
и име служавке која му је устежу-
ћи се отворила врата! Исто тако, чи-
тамо, како Апостоли Павле и Вар-
нава кренуше на прво велико миси-
онарско путовање на Кипар и Малу
Азију уз молитве парохије у Антио-
хији: „Тада, вели Свети апостол Лу-
ка, постише и помоливши се Богу
положише руке на њих, па их от-
пустише“ (13 : 3). Отуда знамо како
је моћна заједничка молитва живе
Цркве, када је и самим апостолима
она била потребна.

То су уједно и четири побуде из
којих прави хришћани иду у хра-
мове на заједничка богослужења. Не
што морају; не да их виде људи; не
да се истакну пред другима — већ
само

„РАДИ УЧЕЊА АПОСТОЛСКОГ;
РАДИ БРАТСКЕ ХРИШЋАНСКЕ
ЗАЈЕДНИЦЕ;

РАДИ ОСВЕЂАЊА НАЈСВЕТИ-
ЈИМ ПРИЧЕШЋЕМ И

РАДИ УЗВИШЕНИЈИХ ЗАЈЕД-
НИЧКИХ МОЛИТАВА“ заједнич-
ком небеском Оцу, у име Христа
Господа.

Рајко Обрадовић

Нова књига

ПСАЛТИР на српском језику, по-
дељен на катизме, у преводу са
грчког од протођакона др Емилија-
јана Чарнића, професора Бого-
словског факултета (друго изда-
ње). Књига је у тврдим корицама
и стаје 800,00 динара. Издавач је
„Каленић“, издавачка установа
Шумадијске епархије.

Нова музичка касета

УСКРШЊЕ ЈУТРЕЊЕ у извођењу
Свештеничког хора Шумадијске
епархије „Свети Сава“. Касета ста-
је 350,00 динара и може се пору-
чити преко „Каленића“.

Православље у САД

Опште напомене

Сједињене Државе Америке су традиционално, од свога постанка, земља у којој је Црква одвојена од државе, а у којој је, истовремено, свака религија цењена као испољавање људске савести и слободе. Много је религија и секти нашло своје следбенике у тој земљи, али основне и водеће су биле и остале: прогестантизам, римокатолицизам и јеврејство. Православље, иако је по броју припадника на четвртом месту, а његови представници се могу наћи у врховима научног, културног и политичког живота, живи у сеццијама ведених религија. За ово има више разлога, али је основни тај да православље делује **изоловано по етничким групама** и никада се није појавило као јединствена снага у свом мисионарском наступу и организационој и административној повезаности. Ипак треба подважи да на духовном плану — без обзира на ову раздробљеност, национално обележје и етничко шаренило — не нарушају свеправославно јединство у вери. Сви једним срцем и једном душом исповедају и верују у једну свету саборну и апостолску Цркву.

Православна црква у Америци се образовала, углавном, од економских и политичких придошлица из православних земаља. Ове придошлице су се организовале у духовне заједнице, према етничкој припадности. У почетку, то је било, у мањој или већој мери, спонтано. Ни једна православна групација се није ширила прозелитским наступом, односно наметањем своје вере некој другој хришћанској заједници. Једина Црква, која је од почетка деловала организовано, била је Руска православна црква. У круг њеног мисионарског деловања и окупљања улазили су сви православни, без обзира на њихово национално порекло, све док одређене матичне Цркве нису почеле да своју расуту децу прикупљају под своје окриље. Слободно се може рећи да је „Мати — Црква” свих ос-

талих православних Цркава у САД, у овом или оном виду, Руска православна црква.

Православље у Сједињеним државама данас, то су: једна грчка јуридиција, две руске, једна српска, једна антиохијска, две румунске, две бугарске, две албанске, три украјинске — једна карпаторуска, једна америчка и још неколико мањих подгрупа. Посматрано са црквено-правног становишта, могло би се рећи да се многе ствари не укладају у устаљене норме. У неким случајевима и са проблемом „канонског” и јуридиčке припадности „Матери-цркви” није у сагласности са од давнина прихваћеним нормама у Православној цркви. На пример Карпаторуска епархија не може данас да идентификује која би помесна Црква, бар теоретски, могла да буде њена „Матер-црква”. Она је формирана од усељеника из Аустро-Угарске Монархије и области које су данас делимично под Чехословачком, а делимично под СССР. Или, други случај. У неким градовима стварно резидира по више канонских епископа, иако сагласно 8. канону Првог васељенског сабора, у једном граду не смешају бити два епископа.

Наведено организационо шарено православни разних јуридиција су покушали да реше формирањем „Сталне конференције православних епископа” Standing Conference of Orthodox Bishops in America. SCOBA, која има за циљ стварање некаквог прилива јединства. Али проблем је у томе да је ово незванично, добровољно удружење, формирано пре више од двадесет година, „власт” без власти, којој многе тамошње јуридиције нису ни приступиле, па стога њене препоруке не уважавају нити их извршавају.

Године 1970. као веома јака организациона целина, формирана је „Аутокефална православна црква у Америци”. Међутим, њу је признало свега неколико православних помесних Цркава, и уместо да делује уједињујуће, она је додала нове проблеме и сударе, не само унутар православља Сједињених Држава него и на ширем плану међу помесним Црквама.

Националне јуридиције

Како што смо навели, историја православља у Сједињеним Државама је историја досељавања и образовања духовних заједница различних етничких група, из којих су се развијиле епархије потчињене, углавном, јуридицијама помесних, матичних Цркава у „староме крају”. Укратко ћемо овде приказати њихов историјски пресек.

Русија и православље у Сједињеним Државама.

Православље је дошло у Сједињене Државе преко Аљаске. Данац Витус Беринг ступио је у руску царску морнарицу 1704. год. Петар Велики је одabraо баш њега да истражи северни Пацифик. Катарина Велика, која је наследила Петра, реализовала је овај план и 1725. год. Берингова је експедиција кренула у непознато. Она је доказала да су Азија и Северна Америка два одвојена континента. Беринг се сувим путем вратио у Петроград. Изграђена су два брода: „Св. Петар” и „Св. Павле” и, под командом Беринга, су 1741. год. кренула са Камчатке према истоку на даља истраживања. Бура је бродове раздвојила. Онај на коме

Катедрални храм светог Архангела Михаила у Ситки на Аљасци, 1880.

Чланови Сталне конференције пра-
вославног епископата Америке
(СКРЕА) — слева надесно: епископ
Сила (Грчка архиепископија), епис-
коп Сава (Српска црква), митрополит
Филип (Антиохијска црква), архи-
епископ Јаков (Грчка архиеп.), митро-
полит Јосиф (Бугарска црква), епи-
скоп Викторин (Румунска црква),
епископ Филотеј (Грчка архиеп.)

се налазио Беринг, са посадом коју је скорбут десетковао, пристао је на једно острво у групи Командских острва, које данас носи Берингово име. Тамо је Беринг и умро. Поред других области северног Пацифика, Берингова експедиција је открила и испитала Аљаску, која је ушла у састав Русије под називом „Руска Америка”. Интензивна руска колонизација Аљаске отпочела је 1783. године. Истовремено је отпочела и еванђелизација. Русија шаље 1794. године велику мисионарску групу, на челу са архимандритом Јоасифом, с циљем да задовољава духовне потребе основане руске трговачке компаније и да еванђелизује Алеуте. У граду Кодиаку, Ситки, саграђена је катедрална црква Васкрсења Христовог 1794. године. У току следеће две године крштени су многи становници Кодиака и Алеутских острва и отворене школе за децу.

Свети синод Руске цркве, 19. јула 1796. године, основао је Кодиачки викаријат. За викарног епископа посвећен је, 10. априла 1799. године у Иркутску, архимандрит Јоасаф. Враћајући се у Кодиак као новопосвећени епископ, са јеромонахом Макаријем и јерођаконом Стефаном, владика Јоасаф је нестао у узбурканом мору, не видевши своју паству као владика, заједно са свима путницима брода.

Четрдесет година доцније, 15. децембра 1840. године, архимандрит Иноченције (Венијаминов-Попов) посвећен је за првог епископа камчатског, курилског и алеутског.

Друга руска трговачка експедиција је кренула дуж западних обала Америке и 1809. образовала је руску насеобину у Калифорнији — око 100 км од Сан Франциска — и назвала је „Форт Рос” (Руска тврђава). И

овде је одмах саграђена црква. Русија је продала Аљаску Сједињеним Америчким Државама 1867. године за свега 7.200.000 долара. Седиште епархије је после тога (1869) премештено у Калифорнију. Захваљујући добро организованој и вођеној мисији, која је била под директним надзором Светог синода у Петрограду, за време америчког епископа Владимира (1888—1891), многобројна унијатска руска парохија у Минеаполису (Минесота) вратила се у православље и постала база и матична парохија за све парохије које су се формирале источно од Сан Франциска. На епископској катедрали изменјало се пет епископа: Иноченције (1840—1858), Јован (1870—1876), Владимир (1888—1891), Николај (1891—1898) и Тихон (1898—1907) потоњи први патријарх обновљене Московске патријаршије, мученик и исповедник.

Богослужење
у православној
Цркви у
Америци

Епархију епископа Тихона сачињавали су: Руси, Срби, Галицијани, Карпаторуси, Грци, Арапи, Креолци, Индијанци, Алеути и Ескими. Епископ Тихон је основао прву руску православну богословију у Минеаполису 1905. године, уместо мисионарске богословске школе која је постојала од 1897. године, и пренео је седиште епархије у Њујорк, где се и сада налази.

За време епископа Тихона изграђена је не само велелепна Њујоршка катедрала св. Николе, већ и многе друге цркве широм Америке, основан је манастир Св. Тихона у Саут Канану, Пенсилванија, где је, у последњим годинама свога живота, живео и преминуо епископ жички др Николај (1956).

Имајући у виду будући раст Православне цркве у Америци, архиепископ Тихон моли да му се доделе два викарна епископа и то: аљаскански Инокентије и бруклински Рафаил (рођен у Дамаску — Сиријац). Онос архиепископа Тихона (постао архиепископ 1905) према Србима је био изванредан. Освећивао је наше нове цркве у Стјлтону и Мекиспорту, служио у нашим храмовима и основао Српску духовну мисију, за чијег је начелника поставио архимандрита Севастијана Дабовића (првог православљана, Србина рођеног у Америци, који је рукоположен у Новом свету за православног свештеника). Архимандрит Севастијан је живео при kraју свога живота у манастиру Жичи, где је и умро пред почетак II светског рата и сахрањен на монашком гробљу.

У томе времену је, 22. јула 1903. године, освећена и српска црква св. Саве на Аљасци (трећи храм посвећен св. Сави на овом континенту) зданији је свој новчани прилог дала и Српска митрополија у Београду.

Захваљујући напорима архиепископа Тихона и његовог наследника Платона, образовано је неколико стотина парохија.

Почетком 1907. године архиепископ Тихон се вратио у Русију и заузео јарославску катедру, а 18. новембра 1917. изабран је за првог патријарха обновљене Руске патријаршије. Његово место у Америци попунио је епископ Платон. Седам година доцније, архиепископ Платон је прешао у Кишињев, а за новог америчког епископа је изабран епископ каширски Јевдоким.

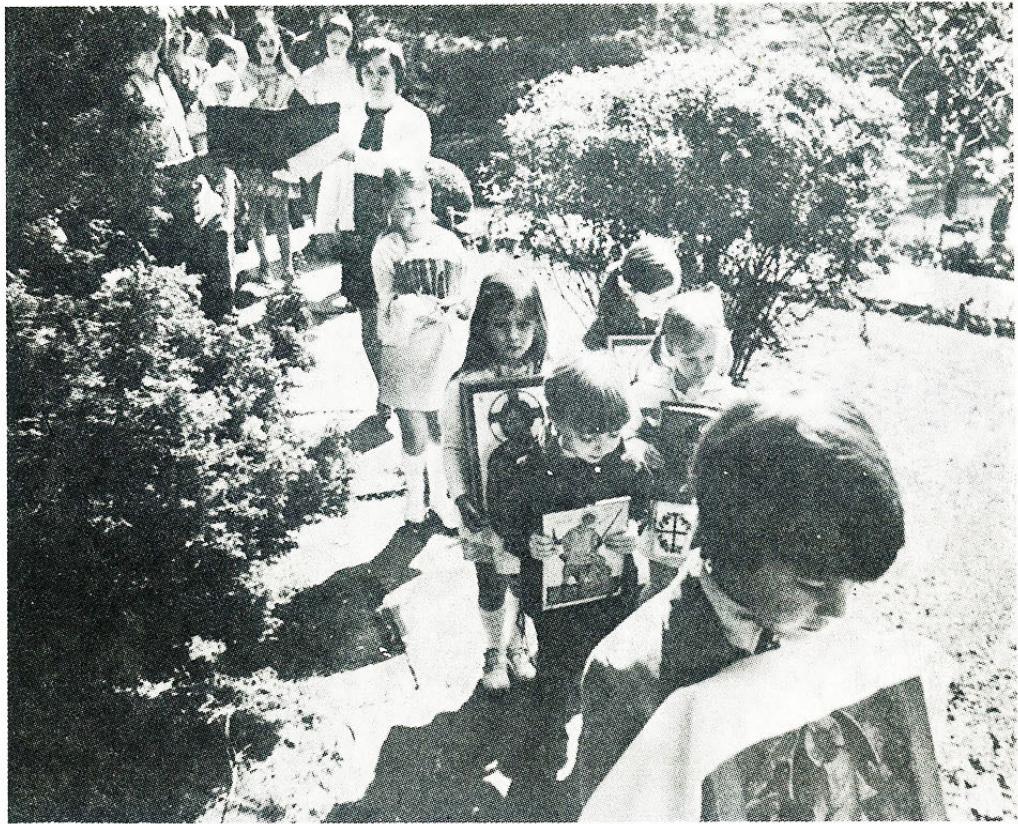
После октобарске револуције, Рујска црква у Америци, одсечена од матичне Цркве, одржала је два Сабора: 1919. године у Питсбургу, на коме је заузела став у односу на новонасталу ситуацију, а на другом

Његова Светост Тихон (Бјелавин), први патријарх обновљене Московске патријаршије (од 1917. до 1925. године), мученик и исповедник, управљао је од 1898. до 1907. г. као архиепископ, Северноамеричком епархијом Руске православне цркве

Нови Богородичин храм Румунске православне цркве у Кливленду, Охајо, саграђен у духу савременог градитељства: „проповед вере — древне а увек нове — језиком разумљивим и блиским данашњем човеку”. Између 1955. и 1975. парохија је изградила ову своју нову цркву, школу, и дворану за верско-културне приредбе, са друштвеним просторијама

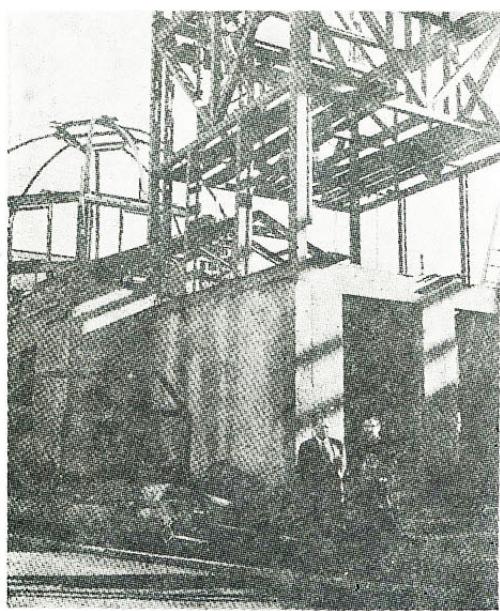

сабору у Детроиту 1924. године, бивша руска епархија је проглашена за Аутономну цркву у Америци — Митрополију, на челу са митрополитом Платоном (по други пут дошао на управу ове епархије 1924—1934). У овој Цркви су се изређала јопи четири митрополита: Теофило (1934—1950), Леонтије (1950—1965), Иринеј (1965—1977) и Теодосије (1977).

Аутокефална православна црква у Америци. — Руској православној цркви у Северној Америци је 1970. год. Московска патријаршија дала

Поновна изградња катедралне цркве у Ситки — првобитни облик биће у основном задржан, али је конструкција потпуно савремена, челична, јевтиња (за тамошње прилике), омогућује бржу изградњу са мање радне снаге.

аутокефалност. То је довело до спора између цариградског патријарха и Московске патријаршије. Цариград је оспорио канонско право Руској патријаршији да може издвојене делове своје Цркве проглашавати аутокефалном црквом. Остали источни патријархати су се солидарисали и подржали становише васељенског патријарха. Тада је покојни проф. А. Шемман написао своју дивну апологију у одбрану аутокефалности — „Смишљена бура“. Спор није окончан. То је разлог да је мали број помесних цркава званично признао Аутокефалну цркву у Америци, али захваљујући углавном Духовној академији Св. Владимира која је у саставу ове Цркве и њеним професорима, везе свих Цркава се преко Академије ћутке одржавају и са Аутокефалном црквом у Америци.

Од 25. октобра 1977. год. на челу Цркве је Најближенији архиепископ њујоршки, митрополит целокупне Америке и Канаде — Теодосије. Ова Црква има око један милион верника, 16 епархија, мушки и женске манастире, Духовну академију и две богословије. Издаје лист, званични орган на енглеском језику, који је званички језик те Цркве — „Руски православни весник“. Верујући у овој Цркви особито поштују старца Германа, кога је ова црква канонизовала 9. августа 1970. г. и св. Иконкија (Венијаминова) кога је канонизовала Руска православна црква 6. октобра 1977. год. Мошти св. Иконкија почивају у Духовној цркви у Тројици Сергејевој лаври у Загор-

ску. Ова црква је члан Светског савета Цркава. Одржава присне везе са Руском патријаршијом.

Има неколико парохија у Канади и Сједињеним Државама које су, и после образовања Аутокефалне православне цркве у Америци, осстале под јуријске властије, а њихово је представништво при катедрали Св. Николаја у Њујорку.

Јован Олбина

Православље у Русији

Пре револуције, Руска православна црква је била једна од најорганизованијих хришћанских цркава. Имала је најобразованју јерархију и хијерархију. Била је то огромна и моћна духовна сила. Унесите се само у ових неколико статистичких података:

1914. године: у 67 епархија, поред 67 епархијских архијереја, служи и ради и 82 викарна епископа! Укупно 149 епископа!

На парохијама служи 50.105 школованих свештеника и 15.210 ђакона.

У 1025 мушких манастира подвизава се и ради 21.330 монаха, а у 473 женских манастира 73.299 монахиња. У 58 семинарија студира 20.500 богослова. У овај број нису урачунати студенти духовних академија: Москве Петровграда, Кијева и Казана. Укупно 40150 школа, различних степена и профита, које су укључене у општи, државни систем школовања, било је под непосредном црквеном управом.

1941. је служило, или како се тамо и данас говори „радило је“ свега 4.255 цркава и капела са укупно 5.665 свештеника Сви манастири су били затворени.

Данас: Служи око 22 — 25.300 цркава са око 33.000 свештеника. Традицију монашког служења продужава на територији СССР 18 манастира и још један у Јерусалиму. Ускоро ће бити отворен и још један манастир — први манастир у Москви — Даниловски (пре револуције их је било 25!).

(Из предавања Ј. Олбина на јавној трибини у Крагујевцу)

О цркви у првом српском уставу

ПОВОДОМ
СТОПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ
ДОНОШЕЊА
СРЕТЕЊСКОГ УСТАВА

После српских устанака, Карађорђевог 1804. и кнеза Милоша 1815, Србија је уз помоћ Русије 1830. извојевала аутономију у Турској, а тек 1835. могла је донети први свој устав, тзв. Сретењски устав. Њега је саставио Димитрије Давидовић, који рођен је у Земуну, који је пре тога од 1813. издавао у Бечу „Новине србске”, али је 1821. прешао у Србију, где је живео и радио до смрти, 25. марта 1838. у Смедереву, које је веома заљубљен, сахрањен је код олтара смеђеревске цркве Успенија Богородице и, по његовој жељи, гроб му покрива бели студенички камен на коме је написано: „Димитрије Давидовић сав Србин”.

Димитрије Давидовић, издавач „Новина србских”, секретар Кнежеве канцеларије и састављач првога српског устава — „Устава Књажевства Сербије, издатог и заклетвом потврђеног на Сретењској скупштини 1835. г. у Крагујевцу”, и штампаног у Књажеској сербској типографији, 1835. у овоме граду.

Пошто је Давидовић написао Устав, сазвана је Скупштина 2. фебруара 1835, на којој је било присутно око 4.000 народних посланика. Гласање је обављено по окрузима, а потписали су га: кнез Милош, Јеврем Обреновић, кнежева браћа, представници свих округа, свештенства и монаштва, и Државни савет.

Сретењски устав је штампан у Крагујевцу 1835. У њему су пропи-

сане дужности кнеза, српских власти и утврђена и зајемчена општа човечанска права народа и сваког појединачног Србина, њихова лична слобода, част и безбедност имовине, а установљен је Државни савет и шест министарстава.

У Сретењском уставу су и најпотребније одредбе „О Цркви”, које су гласиле:

О ЦРКВИ.

92.) У православной восточной Србской цркви сданъ в Митрополітъ Србский.

А Архіерея може быти ополико, колико буде по мложеству народа нуждно.

93.) Внутренъ руководство цркве принадлежи Митрополіту и духовной власти, коя ће се указомъ одредити съ наблюдавашмъ уговора, утврѣны съ Патріярхомъ у Цариграду.

94.) И Митрополіту и Архіереима, колико їй буде у Србіи, одредићесе плаћа изъ Народне казне за накнаду свію досадъ одъ ини приманы прихода.

Но даванъ парохія свештеницима остав Архіереима, кои ће имъ такове онда само давати, кадъ коя парохія обудови.

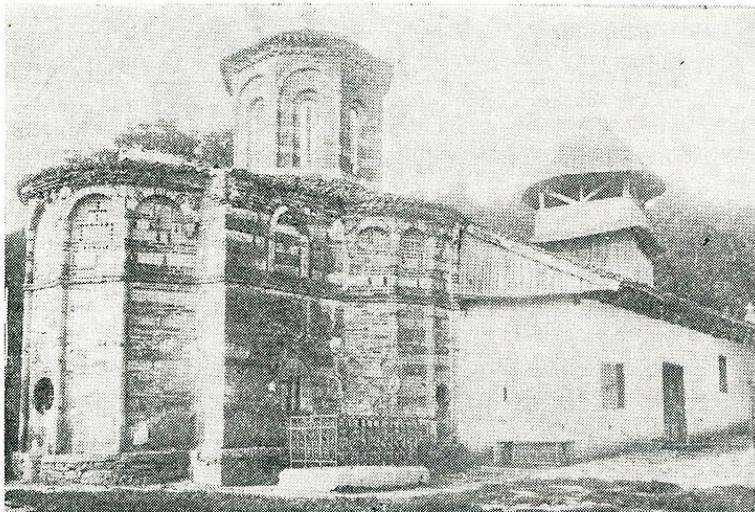
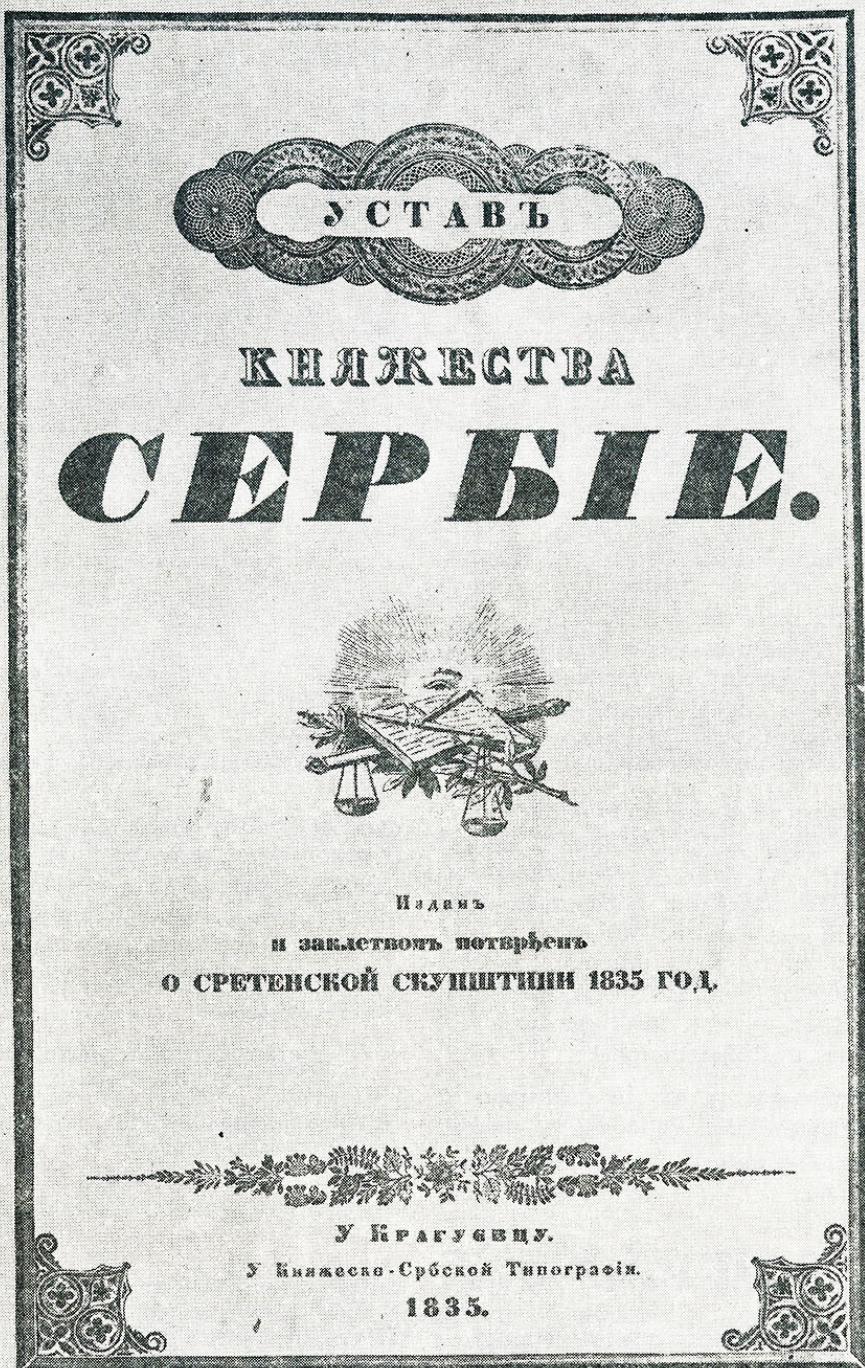
95.) Свештениству и духовенству даваће народъ Србский све, што в досадъ уобичаено было, давати имъ, до друге законне одредбе.

96.) Ни свештениство ни духовенство не могу имати у Сербіи и другога званія. Единий Митрополітъ Србский, и у случаю потребе Архіереи Србски могу звани быти одъ Княза и Државнога Совета у савѣтovanія о црквенымъ дѣлами.

97.) Свако вѣроисповѣданіе у Сербіи има право, свршивати богослуженіе свое слободно, по своимъ обредима, и свако быће покровительствовано одъ правительства Српскогъ.

98.) Заклинанъ людій, кои нису православногъ восточногъ вѣроисповѣданія, свршивасе по обредима инице цркве.

Насловна страна
Устава Кнежевине
Србије из 1835. год.

Гроб Димитрија
Давидовића,
северно
од олтара
средњовековне
црквице
Успенија
Богородице,
на Смедеревском
гробљу.

„92) У православију восточију Србској цркви један је Митрополит Србски.

а) Архијереја може бити онолико, колико буде по мложеству народа нуждно.

93) Внутрење руководство цркве принадлежи Митрополиту и духовној власти, која ће се указом одредити с набљудавањем уговора, утврђени с Патријархом у Цариграду.

94) У Митрополиту и Архијерејима, колико иј буде у Србији, одредиће се плаћа из Народне казне (касе) за накнаду свију досад од њи примили прихода.

Но давање парохија свештеницима остаје Архијерејима, који ће им такве онда само давати, кад која парохија обудови.

95) Свештенству и духовенству даваће народ Србски све, што је досад уобичајено било давати им, по друге законне одредбе.

96) Ни свештенство ни духовенство не могу имати у Сербији и другога званија. Једини Митрополит Србски и, у случају потребе, Архијереји Србски могу звани бити од Књаза и Државнога Совјета у саветованија о црквеним дјелима.

97) Свако вјериоисповједаније у Сербији има право свршивати богослужбеније своје слободно, по својим обредима, и свако биће покровитељствовано од правительства Србског.

98) Заклињање људиј, који нису православног восточног вјериоисповједанија, свршива се по обредима њи не цркве".

(За „Каленић“ одабрао и приредио
др Љубомир Дурковић —
Јакшић

Храм

УСПЕНИЈА ПРЕСВ. БОГОРОДИЦЕ

у Варварину

Храм Успенија Пресвете Богородице у Варварину подигнут је 1824. године, а звоник је дозидан 1854. На основу предања овде је постојала и раније црквица, чије порекло датира још из доба Римљана. Доласком Турака она је срушена а остали су само темељи. У време већих прастика као и на сам дан храмовне славе, окупљало се много народа на молитву.

Једнога празничног дана, када је било мноштво народа на молитви, однекуд наиђе кнез Милош. Спазивши масу народа, упитао је своје пратиоце: „Зашто се народ овде саку пио?” Они су одговорили: „Дошли су на молитву, Господару, јер је на том месту била црква, па су је Турци порушили; а њима је осагајо то „светиште” и сада га користе за молитву.”

Када је Кнез саслушао ове речи одмах је наредио да се на том месту сагради црква и да га о учињеном известе.

Изградња цркве је одмах почела а када је завршена Кнез је био обавештен. Тако је настао садашњи Варварински храм.

Први свештеник који је у њему служио био је Стојан Милићевић, који је служио све до 1847. године. На парохији га је наследио син, Миладин Милићевић. Свештеник Миладин остаје на парохији варваринској све до 1862. године, када је предаје своме сину Аксентију, који је служио све до 1891. године. Он такође парохију предаје сину Михајлу Милићевићу, који остаје све до 1900. године.

После Михајла на парохију долази Сергије Поповић и службује до 1925. године, када га наслеђује Драгослав Лазаревић. Драгослав остаје до 1941. године, када је погинуо ол Немаца. На упражњену парохију потом долази Миле Капелет, избеглица из Босне, кога 1943. наслеђује Мирко Кликовић, и на парохији остаје све до пензионисања 1976. године. На његово место долази садашњи парох варварински Томислав Радовановић.

(Из Летописа
цркве Варваринске)

(Слика Успенског храма у Варварину, објављена је на насловној страни овога броја „Каленића”)

Свети Сава ове године у Крагујевцу

Несумњиво, ни једна личност из националне историје, није толико присутна у саборној свести српскога народа, као што је то Свети Сава. Ове године се навршава 750 година од његовог блаженог престављења. Временско растојање које нас од њега дели, мерено људским мерилима вечности, је веома велико и доволно за критичко преиспитивање односа према сваком култу — па и култу Светога Саве. Па ипак, и поред времена које нас од њега дели, култ Светога Саве бива све већи и снажнији, а његова личност све светлија и милија и још више вољенија, јер се из његових неисцрпних духовних дубина увек открива: нешто ново, непролазно, вечно, савремено, надахњујуће, бесмртно.

Каква је и откуда та магична моћ која је тако тесно везала Светога Саву са српским народом кроз векове? То је, несумњиво, онај неизвештачени дух православне источне мистичке, изграђена на патристичком предању и мисли, кроз које се открива богочовечанска надвремена стварност и егзистенцијалност света и човека и предукус Божијег царства и богосновства.

На том и таквом божанском извору, гасио је своју духовну жеђ наш Свети Сава, и том животворном водом напајао своје отачество. Да је то тако сведочи нам његов биограф Доментијан који каже: „Сава пренесе сваки узор Свете Горе у своје отачество...”.

Чудесна моћ Светога Саве је у његовом светитељству и чудотворству све до наших дана. Ко би био кадар да његова чудеса наброји и опева? Много шта од тога је остало ненаписано, али је уписано у срца народа и преноси се, у предању, из рода у род. Колико је само места названо по његовом имену: Савинац, Савин извор, Савин доД, Савина итд. Колико ли улица и школа носе његово име? А шта тек да кажемо о храмовима посвећеним његовом имениу на свих пет континената. Не говори ли то све о величини и значају његовог имена и сили божанској која преко њега зрачи роду нашем.

Са Светим Савом нас, на крају, повезује и континуитет културе чији је он родоначелник на многим пољима: црквеном, просветном, књижевном, уметничком, градитељском, музичком, правном, медицинском... Заправо, преко тог светосавског наслеђа културе мисли и духа, свест препознаје идентитет нашег националног бића.

Ако бисмо целокупну културу, коју нам је Свети Сава дао у наслеђе, свели на главну мисао, она би се састојала у следећем:

*Без богољубља нема човекољубља;
без човекољубља нема богољубља;*

*Љубав је основа свега и на њој се
гради истинска срећа, лична и друштвена,
а права и истинска љубав
је у Богу јер Бог је љубав;*

*Страх Господњи је почетак мудрости,
доброте и лепоте.*

Због свега тога Свети Сава био је и остао за нас Србе „наставник и учитељ пута који води у живот”, како му певамо у похвалној песми на његов празник.

У овој јубиларној Светитељској години из целе Епархије шумадијске стigli су нам извештаји о масовној посети цркава, нарочито омладине и деце, што нас посебно радује, као и о пригодним светосавским прославама са одабраним програмима које су извела наша деца.

Најсвечанија Светосавска прослава је била у катедралном Успенском храму у Крагујевцу. Она је почела у 8 часова Архијерејском литургијом коју је служио Њ. Пр. епископ шумадијски Господин Сава уз асистенцију шест протопрезвитера, про-tonамесника, презвитера и три катедрална ћакона уз саслужење шест чтечева који су употребили црквено благољепије.

Катедрални храм је био препун народа а нарочито омладине и деце. После резања славског колача, које је обавио Г. Епископ изведен је преподневни Светосавски програм у коме су учествовала предшколска и школска деца, са пригодним рецитацијама, које је припремио јереј Живорад Суботић, парох крагујевачки. Учесници програма су за уложен труда од народа награђени аплаузима а од Г. Епископа архијерејским благословом и књигом „Наша вера”. Домаћин славе г. Ивко Петровић је свој деци предшколској и школској поделио пригодне пакетиће а за народ приређено је традиционално послужење.

Мали православљани учествују у обреду сечења славског колача на дан Светога Саве ове године, у Старој цркви у Крагујевцу

Светосавска академија

У 18 часова, у дворани Административног центра Епархије шумадијске, приређена је традиционална Светосавска академија. Сала је била недовољна да прими многе госте како из Крагујевца, тако и из околине, јер за академију због изузетно добrog програма влада увек огромно интересовање; за њу се смело сме тврдити да је она културни магаџај године у овоме граду.

На академији је запажен велики број омладине, студената, ученика, као и многих интелектуалаца овога града. Добар глас се далеко чује, па смо зато на академији приметили и не мали број свештенства, монаштва и других лица и из других епархија наше СПЦ.

Тачно у 18 часова видно расположен у дворану је ушао г. епископ др Сава дочекан песмом: „Ис пола ети деспота”. (тј. „На много година, Владико!). Затим је катедрални свештенички хор отпевао, зналачки и раздрагано, тропар Светоме Сави „Пути воводашчаго в жизањ”. Потом је уследио поздравни говор Ђакона Зарије Божовића, који је сажетим реченицама истакао значај прославе Светога Саве, истакавши Светитељеве заслуге за Српску цркву и Српски народ, а на крају приказао даљи програм академије. Одмах по говору уследила је епска речитација, коју је дивно извела једна љупка девојчица и била награђена аплаузом; потом реситал „Мисао

Светога Саве кроз векове до наших дана”, од Маринка Весина, који су извели студенти и студенткиње. Реситал је одушевио многе својом поруком, сликовитошћу и континуитетом мисли.

Јека гусала је Србину прионула срцу, па је по реситалу наступио народни гуслар са песмом „Клетва Лазарева”. Извођач ове песме је често пута прекидан бурним аплаузима, а на лицима слушалаца могли сте да чitate као из књиге: понос, оптимизам, бол, тугу, да видите сузе, али и поузданje, веру, наду. На крају песме поново аплауз који се не стишава. Поново је народни гуслар на позорници, још јачи аплауз. Али за репризу нема времена јер програм мора да тече даље.

Као круна свега ове вечери, изведен је од чланова драмске секције при Верско-добротворном старатељству позоришни комад „Растко”, на завидној висини, уметничкој и сценској. Мада је писан у три чина, училило нам се као да је прошао у једном трену. Сви глумци-аматери су за похвалу, а нарочито глумац који је тумачио лик Светога Саве. Аплаузе које су добили од публике је мала награда за њих. Штета је што Епархија шумадијска нема унутрашњости на располагању већих сала где би се овај позоришни комад могао поновити.

Вредно је истаћи да је целокупни програм припремио и режирао, и ове године, по трећи пут узастопно,

Ђакон Зарије Божовић са супругом Драгицом, на чemu им у име свих од срца хвала, уз жељу да убудуће добију поред захвалности и већа признања.

Протонамесник
Драгиша Јевтић

Каленић ГОДИНА VII 38. (2/1985)

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње.

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:

„Каленић”, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/326-42

Текући рачун: „Каленић”
издавачка установа Епархије шумадијске. Број жиро-рачуна 61700-620-16-80691-14-62-00684-1

Број девизног рачуна: 12-62-25641-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић”,
Земун, Маршала Тита 46—48

Тираж: 12.000 примерака

Цена: 40,00 динара примерак

Годишња претплата 240,00.— д. а за иностранство: 12 ам. долара